

Nelu Dorinel POPA

**PROTECȚIA PENALĂ
A ANIMALELOR**

Universul Juridic

București

-2012-

Editat de **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Copyright © 2012, **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin

S.C. Universul Juridic S.R.L.

Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul scris al
S.C. Universul Juridic S.R.L.

**NICIUN EXEMPLAR DIN PREZENTUL TIRAJ NU VA FI
COMERCIALIZAT DECÂT ÎNSOTIT DE SEMNĂTURA ȘI
ȘTAMPILA EDITORULUI, APLICATE PE INTERIORUL
ULTIMEI COPERTE.**

**Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
POPA, NELU DORINEL**

**Protecția penală a animalelor / Nelu Dorinel Popa. - București:
Universul Juridic, 2012
ISBN 978-973-127-968-8**

343.58(498)(094)

REDACȚIE: tel./fax: **021.314.93.13**
tel.: **0732.320.666**
e-mail: **redactie@universuljuridic.ro**

DEPARTAMENTUL tel.: **021.314.93.15; 0726.990.184**
DISTRIBUȚIE: fax: **021.314.93.16**
e-mail: **distributie@universuljuridic.ro**

www.universuljuridic.ro

**COMENZI ON-LINE,
CU REDUCERI DE PÂNĂ LA 15%**

ABREVIERI

alin.	- aliniat
A.J.V.P.S.	- Asociația Județeană a Vânătorului și Pescarului Sportiv
APA	- Actul de Protejare al Animalelor
art.	- articol
B.	- Buletinul Curții de Casație
C.	- Constituție
C.A.P.	- Cooperativă Agricolă de Producție
C. civ.	- Cod civil
C. Const.	- Curtea Constituțională
C.D.	- Culegere de Decizii
CE	- Consiliul Europei
CEE	- Comunitatea Economică Europeană
C. pen.	- Cod penal
C. proc. pen.	- Cod Procedură Penală
C. rur.	- Cod rural
C. silvic.	- Codul silvic
Cap.	- capitol
Cas.	- Curtea de Casație
Cas. Secț. Unit.	- Curtea de casație, Secțiunile Unite
Cas. Pen.	- Curtea de Casație, Secția Penală
Circ.	- Circulara
cit.	- citat
Cons.	- Consiliul
D.L.	- Decret Lege
Decr.	- Decret
Dir.	- Directivă
Doc.	- Document
ed.	- ediția
Ed.	- Editura
e.n.	- era noastră
H.G.	- Hotărârea Guvernului

Ind.	- indice
î.e.n.	- înaintea erei noastre
JO	- Jurnalul Oficial
Jud. rur.	- Judecătoria rurală
Jur. Gener.	- Jurnalul General
Jur. Rom.	- Jurnalul Românesc
Kg	- kilogram
lg.	- Lege
lit.	- litera
loc. cit.	- locul citat
Min.	- Minister
n.a.	- notă autor
nr.	- număr
O.G.	- Ordonanța Guvernului
O.U.G.	- Ordonanța de Urgență a Guvernului
op. cit.	- opera citată
p.	- pagina
pct.	- punct
paragr.	- paragraf
R.M.	- Republica Moldova
rap.	- raportat
ref.	- referire
Reg.	- Regulament
S.	- Secția
S.U.A.	- Statele Unite ale Americii
sec.	- secol
Sect. Civ.	- Secția civilă
Secț.	- Secția
STF	- Tribunalul Suprem Federal
ș.a.	- și alții
TFUE	- Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Tip.	- Tipografia
Trib. Supr.	- Tribunalul Suprem
UE	- Uniunea Europeană
UNESCO	- Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură
vol.	- volum

CAPITOLUL I

CONSIDERAȚII INTRODUCȚIVE

Secțiunea I

Considerații etico-religioase privind animalele

1. Incriminarea oricărei fapte care prezintă pericol social constituie un mijloc de luptă contra acelei fapte și totodată, o măsură de ocrotire corespunzătoare a valorilor sociale puse în pericol sau atinse prin săvârșirea acelei fapte. Ocrotirea are ca obiect juridic *relațiile sociale* a căror existență, respectiv normala formare, desfășurare și dezvoltare, nu este posibilă și nu poate fi asigurată decât prin incriminarea și sancționarea faptei care aduce atingere ori pune în pericol aceste relații, prin aceasta prezentând un pericol social.

Relațiile sociale nu se nasc, nu se formează însă în vid, ci în jurul și datorită unor realități, care tocmai prin aptitudinea și rolul pe care îl au în formarea, desfășurarea și dezvoltarea relațiilor sociale sunt considerate ca *valori sociale*. Relațiile sociale sunt așadar amenințate sau atinse, în cazul săvârșirii de fapte care prezintă pericol social, prin mijlocirea acestor valori sociale¹, care la rândul lor constituie obiectul juridic al unei infracțiuni determinate, ocrotit prin intermediul normelor juridice.²

În doctrina dreptului penal sunt consacrate ca valori sociale, a căror ocrotire este obligatorie, o multitudine de valori, printre care sunt și cele care se referă la existența și traiul animalelor, valori protejate prin incriminarea faptelor îndreptate împotriva acestora. În rândul acestora se înscriu și asemenea valori cum ar fi bunăstarea animalelor, a mediului înconjurător, puritatea solului, a aerului și a apei,

¹ Vintilă Dongoroz, *Studiu introductiv* în „Explicații teoretice ale Codului penal român”, de Vintilă Dongoroz ș.a., vol. III, ediția a II-a, Ed. Academiei Române, Ed. All Beck, București, 2003, p. 3.

² Johannes Wessels, *Strafrecht Allgemeiner Teil, Die Straftat und ihr Aufbau* 18, neubearbeitete Auflage, C.F. Muller Juristischer Verlag Heidelberg, 1988, p. 2.

menținerea intactă a naturii, a varietății speciilor de floră și faună corespuțătoare nevoilor vitale ale acestor viețuitoare și alte valori sociale. Temeiul ocrotirii și combaterii faptelor care aduc atingere sau amenință aceste valori nu îl constituie neapărat prejudiciul material cauzat prin asemenea fapte, ci și nesocotirea încrederii în anumite concepții de morală socială care impun o atitudine rațională față de aceste valori.¹

Aceste concepții, alături de cele ale societății față de animale, se înscriu într-un context general, mai larg, al tendinței societății ieșite din revoluția industrială de a cuceri natura, în sensul supunerii ei în favoarea oamenilor, singura ei menire fiind de a servi omenirii. Omul cuceritor al naturii, omul triumfător, omul dominator asupra ei a fost cândva mult exagerat în modul de a gândi și acționa al elementelor extremiste care s-au datat la cele mai demente acțiuni de distrugere a echilibrului natural, la distrugerea pădurilor, deșertificarea câmpurilor, la dispariția a nenumărate specii de plante și animale.

Treptat însă, omenirea a înțeles că tehnica este creată pentru a-l servi pe om și nu pentru distrugerea condiției lui ecologice și că paralel cu revoluția industrială trebuie schimbată radical și atitudinea oamenilor față de mediul ambiant, față de factorii naturali ai existenței sale. Protecția naturii a însemnat totodată și ocrotirea animalelor, ca factor important al mediului și al unei existențe umane raționale.²

2. Până la o corectă înțelegere a motivelor care ar justifica preocuparea oamenilor de ocrotire a animalelor chiar prin mijloace de drept penal, ar fi interesant de urmărit modul în care în decursul timpului s-au format aceste tendințe ale omenirii de a trata cu înțelegere și bunăvoință animalele și de a le proteja în diferite feluri.

O primă motivație a oferit-o *etica socială*, care a relevat datoriile morale pe care oamenii le au față de animale, atât pentru foloasele pe

¹ Hans Heinrich Jeschneck, Thomas Weigend, *Lehrbuch des Strafrechts, Allgemeiner Teil, Fünfte Auflage*, Duncker & Berlin, 1996, p. 258; Markus Dirk Dubber, *Theories of crime and punishment in german criminal law*, Buffalo Criminal Law Center, Suny Buffalo, 2005, p. 685.

² Marcian Bleahu, *Ecologia politică- doctrina secolului XXI*, document disponibil pe internet, http://www.partidulverde.ro/index.php?option=com_content&task=view&id=14&Itemid=27

care ele le aduc în viața oamenilor, cât și pentru atașamentul pe care ele sunt în stare să-l arate față de oameni.

O altă motivație o oferă *preceptele religioase*. Cărțile sfinte și sfinții părinți ai bisericii ortodoxe s-au pronunțat pentru o atitudine înțeleaptă față de animale, pentru ocrotirea lor față de greutățile și primejdiile vieții zilnice. Animalele creație divină, ca și oamenii, își au rolul lor în existența omenirii, mergând până la sacrificiul propriului trup pentru traiul oamenilor. Pe lângă acestea, animalele asigură omului forța naturală necesară muncilor casnice și activităților practice, asigură paza oamenilor și bunurilor, îl apără de o serie întregă de primejdii și nevoi.

3. Din aceste considerente, într-o opinie, s-a considerat că infracțiunile îndreptate împotriva animalelor se justifică nu numai prin aceea că afectează convingerile morale larg răspândite, ci și dintr-o înțelegere superioară rațională a rolului important pe care animalele l-au avut și îl au în viața oamenilor. Într-un mod similar s-au justificat și infracțiunile îndreptate împotriva mediului, afirmându-se pe drept cuvânt că varietatea speciilor din floră și faună, precum și păstrarea intactă a naturii, țin de demnitatea vieții umane.¹

4. Analizând din cele două perspective, cea etică și cea religioasă, problematica relației dintre oameni și animale, un autor a subliniat că piatra unghiulară a acestei relații ar fi ideea unei anumite *continuități* între oameni și animale, concept care ridică numeroase probleme din acest punct de vedere. Întrebarea care s-a formulat a fost aceea dacă oamenii și animalele sunt o creație unică, între evoluțiile lor existând o anumită continuitate sau dacă oamenii și animalele sunt creații distincte, separate, între care nu există nicio legătură. Această din urmă părere pare să corespundă și Cărților Sfinte. În Cartea Genezei se spune: „A făcut Dumnezeu fiarele sălbatice după felul lor, și animalele domestice după felul lor, și toate târâtoarele pământului după felul lor. Și a văzut Dumnezeu că este bine. Și a zis Dumnezeu: Să facem pe om după chipul și asemănarea Noastră”. (Biblia, Cartea Facerii, cap. 1-25, 26).

¹ Markus Dirk Dubber, *op. cit.*, p. 689.

Potrivit acestor învățăminte, mai degrabă am crede că toate speciile, inclusiv oamenii, sunt creații distincte ale divinității. Cu alte cuvinte, între oameni și animale există nu o continuitate, ci o *discontinuitate*. Dar, odată ce acceptăm existența discontinuității, studiul animalelor efectuat în dorința de a dobândi și cunoștințe despre oameni nu mai prezintă interes.

În 1859, Charles Darwin publica lucrarea celebră „Originea Speciilor”- *The Origin of Species*, în care dezvoltă teza după care între oameni și animale există o legătură evolutivă, că oamenii și animalele alcătuiesc, de fapt, o creație unică, în care sunt cuprinse mai multe specii, fiecare ocupând locuri diferite în lanțul evoluției. Această afirmație a confirmat părerea acelor care interpretau Biblia în mod literal, considerând-o inspirată de cuvântul Domnului. Numai puțin însă o atare poziție a stimulat interesul oamenilor de știință care s-au îndreptat spre efectuarea de studii comparative ale comportamentului uman în raport cu cel animal.¹

5. Dacă acceptăm ideea unei corelații dintre om, pe de o parte, și animale și plante pe de altă parte, apare și întrebarea firească dacă nu cumva există unele datorii ale omului față de toate acestea. În timp ce concepțiile moral utilitariste, biologiste și formaliste au răspuns negativ la această chestiune, cele sentimentaliste și ale moralei binelui general au răspuns pozitiv la întrebarea menționată.²

În viziunea lui Spinoza, dacă nu se ia în seamă decât folosul omului, s-ar putea ajunge la concluzia că acesta poate uza de animale după bunul plac, le poate păstra sau distruge după cum îi convine. Normele juridice care ar reglementa relațiile dintre oameni și animale ar fi numai un drept al forței, deoarece oamenii sunt mai puternici. La aceasta s-ar adăuga argumentul că animalele sunt lipsite de rațiune, iar sensibilitatea lor este de altă natură decât a oamenilor.

¹ Tony Malim, Ann Birch, Sheila Hayward, *Human and animal Behaviour: a Sociobiological Approach*, Macmillan Press LTD Houndmills, Basingstoke, Hampshire RG21 6XS and London, traducere în limba română de Liliana Gheorghiu, *Psihologie comparată. Comportament uman și animal: o abordare sociobiologică*, Ed. Tehnică, București, 2000, p. 15.

² Emile Baudin, *Cours de Philosophie morale*, 1936, p. 254-256, cit. de Mitropolit dr. Nicolae Mladin ș.a., *Teologia Morală Ortodoxă pentru facultățile de teologie, vol. II, Morala Specială*, Ed. Reîntregirea, Alba Iulia, 2003, p. 276 și urm.

În opinia lui Kant și a formaliştilor, animalele, nefiind persoane morale, n-ar putea avea drepturi. În consecință, le putem trata cum voim, dar cu condiția de a nu leza propria noastră persoană prin cruzimea față de ele.

Sentimentaliștii, dimpotrivă, susțineau că oamenii au adevărate îndatoriri față de animale, fie în numele simpatiei și milei pe care trebuie s-o avem față de orice ființă care simte și suferă, fie în numele solidarității existente între toate ființele vii.

Morala binelui general ajunge la concluzii asemănătoare, identificând exigențele ordinii morale cu exigențele ordinii universale. Ambele ordini impun obligația fundamentală de a trata toate ființele după natura și perfecțiunile proprii și după locul care le revine în ierarhia lor comună. Prin urmare, așa cum avem datorii față de oameni, avem datorii și față de animale și plante, în sensul de a ne comporta față de acestea după cum o cere natura lor și relațiile ei cu natura noastră.

Avem dreptul să ne folosim de animale, dar nu pentru că suntem mai puternici decât ele, cum susține Spinoza, ci pentru că le suntem superiori, dar acest drept are limite. Cruzimea lezează datoriile către sine, cum afirma Kant, dar și datoriile către animale, care sunt și ele înzestrate cu simțire ca a noastră. Este adevărat că între noi și animale nu pot exista aceleași relații ca între oameni, cum pe drept afirmă Spinoza, Kant și stoicii, dar există relații și cu animalele, relații bazate pe natura noastră animală, comună cu a lor. Aceste relații sunt mai strânse când este vorba de animalele domestice, cu care facem schimburi de servicii și de care ne atașăm.

Chemările sentimentaliștilor la milă și simpatie pentru animale sunt întemeiate, dar acestea trebuie să rămână în limitele rațiunii. Respectarea vieții persoanelor umane trebuie să aibă prioritate, ca și fraternitatea umană, care rămâne mult superioară fraternității vitale și cosmice.

Raportul omului cu animalele este deosebit de cel al omului cu semenii săi, deoarece capacitatea naturală a animalelor de a simți durerea și plăcerea este diferită de cea a oamenilor. Animalele simt, înțeleg de pildă, dragostea care li se arată și la rândul lor o arată și ele prin diferite semne și mișcări. Lucrul acesta ne mișcă și ne obligă să le iubim, căci în ele Dumnezeu a pus unele daruri care le fac vrednice de

a fi iubite. Pe de altă parte, aceste relații impun și anumite limite drepturilor noastre asupra lor.

De observat, de asemenea, că în lumea animalelor există comportări și obiceiuri din care putem învăța multe. Astfel, toate animalele au dragoste de puii lor și simțul solidarității în fața pericolului, făcând eforturi să se asocieze și să se apere în fața unor pericole comune. S-a spus că adevăratul raport al omului cu animalele s-ar afla între *două extreme* și anume: între *supraestimare*, prin considerarea animalelor fie ca o întrupare a divinului și a omului, ca în concepțiile religioase ale Orientului, fie prin socotirea lor ca fiind de aceeași ființă ca și omul; pe de altă parte, există concepții care *subestimează* existența animalelor în raporturile cu oamenii; de aici și atitudinea abuzivă față de animale.

Referindu-ne la prima concepție ce supraestimează rolul și importanța animalelor sau a unor animale, vom da exemplul Indiei, unde potrivit unei religii larg răspândite, respectiv *hinduismul*, bazat pe principalele dogme ale brahmanismului și ale budismului, *vaca* este un animal sfânt, simbolul hranei, pământului și vieții; este un dar de la Dumnezeu. Scripturile vedice obligă pe credincioși să trateze vacile „cu același respect ca pentru o mamă”. Ele nu trebuie ucise sau mâncate. Vacile oferă hrana prin lapte și balebă (folosită ca îngrășământ) și au nevoie de foarte puține lucruri în schimb. În India rurală, vaca este considerată cel mai generos și pios dar care poate exista, și este adesea oferită ca zestre. Vacile sunt stăpânele drumurilor. Taxiurile, ricșele, chiar și ambulanțele se opresc atunci când vaca pășește pe asfalt.

Hindușii nu sunt însă singurul grup religios din India care cred în existența unor animale sfinte. Într-una dintre cele mai vechi culte religioase, *Arctolatry*, este binecunoscut faptul că se venerază *ursul*. Venerarea ursului își are originea în societatea Neanderthalian, când se credea că zeitățile apăreau sub formă de urs. Grecii credeau, de pildă, că zeița Artemis lua forma ursului.

În multe culturi orientale, *oile* au o semnificație religioasă. În civilizațiile estice antice, inclusiv în cele din Orientul Mijlociu și din zonele Mării Mediterane, oile au simbolistica religioasă, iar craniile lor erau adesea puse în altare. În Madagascar era interzis consumul de carne de oaie, căci se credea că sufletele celor decedați se reîncarnează